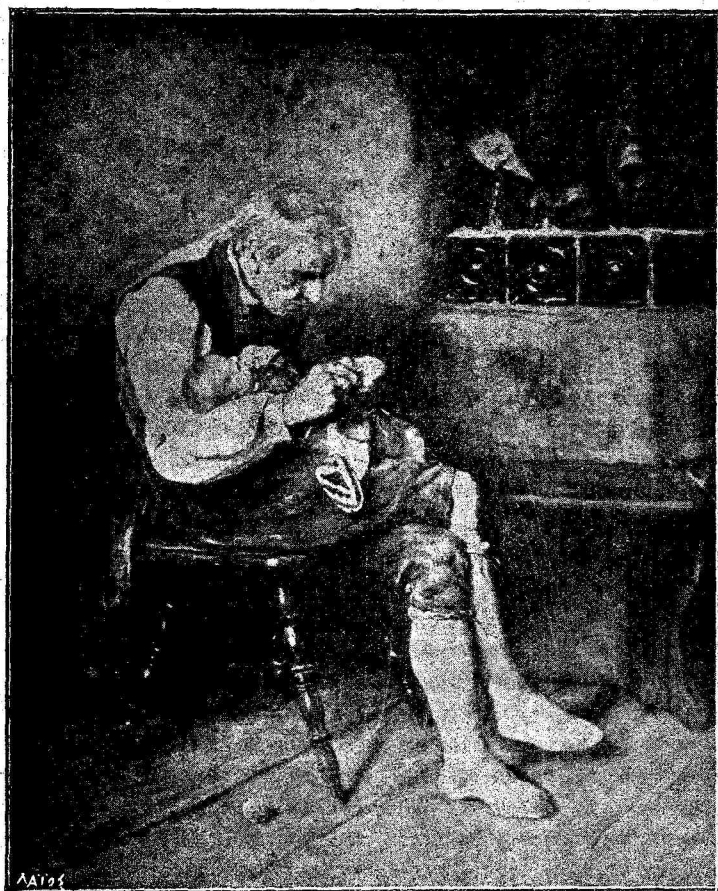

ένος λαοῦ εἰς τὸν ἄλλον, ἢ μετάφρασις ἐνὸς ὅρου ἀπὸ γλώσσης εἰς γλώσσαν, ἀλλοιῶναι συχνότατα, ὅπως παρατηρεῖ ὁ Μῶτνερ, τὸν χαρακτηῖρα τοῦ ὅρου αὐτοῦ, ἀποτελεσμα δὲ τούτου εἶνε, ὅτι συνήθως ἓνας μεγάλος φιλόσοφος ὑποστηρίζει πρᾶγματα ἐκ διαμέτρου ἀντίθετα, καθε φορὰν ποῦ τὸν ἀναγκάσωμεν νὰ ὁμιλήσῃ Ἀγγλιστί, Γαλλιστί ἢ Γερμανιστί. Εἶνε πασίγνωστον τὸ ἀνέκδοτον τοῦ φιλοσόφου ἐκείνου, ὁ ὁποῖος ἔλεγεν ὅτι δὲν ἐνόησε κατὰ βάθος τὸ ἴδιόν του ἔργον, παρὰ ὅταν τὸ ἐδιάβασεν εἰς Γαλλικὴν μετάφρασιν.

Τὸ πρῶτον τεῦχος τοῦ πρωτοτυποτάτου αὐτοῦ λεξικοῦ ἐξεδόθη πρὸ ὀλίγου. Περιλαμβάνει δὲ ἀναπτύξεις, γεμάτας σκεπτικισμὸν, τῶν ὄρων: «ἐκ τῶν προτέρων, ἀφαίσεις, ἀντίληψις, συνειρμὸς ἰδεῶν κτλ.». Ὅταν συμπληρωθῶν καὶ τὰ δώδεκα τεύχη τοῦ «Φιλοσοφικοῦ Λεξικοῦ» τοῦ Μῶτνερ, ὅλη ἡ φιλοσοφία τῶν αἰώνων θὰ ἔχῃ ἀναθεωρηθῇ ἐκεῖ μέσα, ὅχι βέβαια χωρὶς κάποιαν εἰρωνείαν. Ἡ σάτυρα, ἔλεγεν εἰς ἓνα παλαιόν του ἔργον ὁ Μῶτνερ, εἶναι ὁ ἔρως τῆς ἀνθρωπότητος, μεταβληθεὶς εἰς πικρίαν. Ὁ ἔρως τῆς φιλοσοφίας μεταβληθεὶς εἰς πικρίαν καὶ αὐτός, ἐγέννησε τὴν φιλοσοφικὴν σάτυρον, γραμμένην ἀπὸ ἓνα φιλόσοφον.

Ὁ Μῶτνερ ὑψώνων τὴν σημαίαν ἐνὸς πρωτοφανοῦς πολέμου κατὰ τοῦ λόγου, δὲ ἔχει ἴσως ἀπολύτως ἄδικον. Αἱ λέξεις ἐτυράννησαν καὶ τυραννοῦν τὴν ἀνθρωπότητα, ὡς οἱ σκληρότεροι τυράννοι. Χωρὶς τὸν λόγον οἱ ἄνθρωποι θὰ ἐζούσαν ἴσως εὐτυχέστεροι, διότι θὰ ἐζούσαν χωρὶς παρεξηγήσεις. Καὶ ὅλη ἡ ἱστορία τοῦ λόγου δὲν εἶνε παρὰ μίαν ἱστορίαν παρεξηγήσεων. Τόσοι αἰῶνες ἐπέρασαν, τόσα βιβλία ἐγράφησαν, τόση ρητορικὴ ἐσπατάληθη καὶ οἱ ἄνθρωποι δὲν κατώρθωσαν ἀκόμη νὰ συνεννοηθοῦν διὰ τὰ ἀπλούστερα τῶν πραγμάτων, ἀκόμη καὶ δι' ἐκεῖνα, διὰ τὰ ὁποῖα τὰ ζῶα συνεννοοῦνται μὲ μίαν κίνησιν ἢ μὲ μίαν ἀναρθρον κραυγὴν. Ἀλλὰ τί ζητεῖ, θὰ μ' ἐρωτήσῃ κανεὶς, ὁ παράδοξος αὐτός κύριος; Νὰ καταργήσωμεν τὸν λόγον καὶ νὰ ζήσωμεν βωβοὶ εἰς τὸ μέλλον; Ὁχι βέβαια. Αὐτὸ θὰ ἦτο πολὺ δύσκολον. Εἰμποροῦμεν ὅμως νὰ ἐλαττώσωμεν τὴν σημασίαν, ποῦ ἀποδίδομεν εἰς τὰς λέξεις, καὶ νὰ προσέχωμεν περισσύτερον εἰς τὰ πρᾶγματα. Ὁ λόγος εἶνε πυκνὸς πέπλος ποῦ μεσολαβεῖ μετὰ τῆς ψυχῆς μας καὶ τῆς πραγματικότητος. Ἄς τὸν ξεσχίσωμεν, διὰ νὰ βλέπωμεν καθαρώτερα. Ὁ Μῶτνερ δὲν κατέληξεν εἰς τὸ συμπέρασμα αὐτό, ὑποθέτω ὅμως ὅτι αὐτὸ εἶνε τὸ συμπέρασμα τοῦ.

ΠΑΥΛΟΣ ΝΙΡΒΑΝΑΣ

Ν. Γύζν.

Πάππος καὶ ἔγγονος.